

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/55981>

Please be advised that this information was generated on 2017-11-21 and may be subject to change.

**moeder zijn is niet gemakkelijk
wat doe je als je er alleen voor komt te staan
wonen in deze buurt ...**

**... Hoe doen
anderen dat nou ?**

**VOS - cursus voor huisvrouwen
om
met elkaar te praten én te leren**

* WILT U MEER WETEN :

vos stond voor: Vrouwen Oriënteren zich op de Samenleving. In Nijmegen werd dit omgedoopt in: Vrouwen Onderzoeken hun eigen Situatie. Dat klonk minder passief en paste beter bij de Nijmeegse aanpak.

De eerste vos-cursus werd in 1972 in Noord-Holland ontwikkeld. Doelstelling en werkwijze van die cursus sloegen landelijk aan. vos-cursussen waren gericht op huisvrouwen met weinig opleiding, en bedoeld om hen meer bewust te maken van hun situatie, hun isolement te doorbreken, en zelfvertrouwen en sociale redzaamheid te vergroten. In de jaren zeventig was het aantal laaggeschoolde huisvrouwen nog relatief groot, terwijl in diezelfde periode het door Joke Kool-Smit geformuleerde 'onbehagen bij de vrouw' ook voor hen voelbaar werd. Immers, de gezinnen werden kleiner, het huishouden makkelijker, en de sociale structuur van zowel oud- als nieuwbouwwijken minder hecht. Dat kon leiden tot isolement en onbehagen, ook bij vrouwen die zich beslist geen feministe zouden noemen!

In Nijmegen werd de eerste vos-cursus gegeven in januari 1976. Die cursus was meteen een groot succes. Dat maakte het nodig meer cursusleidsters op te leiden en de organisatie breder aan te pakken. Daartoe werd een stedelijke vos-groep opgericht, waarin vertegenwoordigsters zaten uit Nijmeegse instellingen en vormingswerk. Bij de gemeente werd subsidie aangevraagd. De toegekende subsidie maakte de huur van kantoorruimte in de Passage Molenpoort mogelijk, van waaruit de cursussen materieel en praktisch georganiseerd werden. De cursussen zelf werden gegeven in buurthuizen, in wijken met relatief veel laaggeschoolde vrouwen, zowel oud- als nieuwbouwwijken. Vanaf het begin werden dagelijkse organisatie en cursuswerk zoveel mogelijk gedragen door vrouwen uit de doelgroep zelf, aangevuld met enkele studenten die bij de vos stage liepen. Met enige regelmaat werden nieuwe kadercursussen georganiseerd, bedoeld om vanuit de

doelgroep nieuwe cursusleidsters op te leiden. Zelf cursusleidster worden was voor veel cursistes een logisch vervolg op wat zij leerden in de vos-cursus.

De bloeitijd van vos-Nijmegen viel van 1977 tot begin jaren tachtig. Zeker eind jaren zeventig waren steeds ongeveer 25 tot 35 vrijwilligsters actief in het cursuswerk, of in een van de vele werkgroepen die samen de 'platform-structuur' van de organisatie vormden. In die periode werden elk half jaar acht cursussen aangeboden van vijftien bijeenkomsten, die gemiddeld tien tot vijftien cursistes trokken. Veel aandacht werd besteed aan laagdrempelige werving, die niet te feministisch mocht overkomen. 'Feminisme' schrok af, en het ging de vos vooral om wat later *empowerment* ging heten: bewustwording van de eigen situatie met als doel daar meer grip op te krijgen. De vos-Nijmegen verzamelde voor dat doel cursusvormen geënt op het zogenaamde 'ervaringsleren' van de Latijns-Amerikaanse bevrijdingspedagoog Paulo Freire, waarin onderlinge herkenning centraal stond. Ze investeerde veel tijd in de ontwikkeling en overdracht van die werkvormen; geen sinecure in een grote vrijwilligsterorganisatie met een anti-hiërarchische structuur. Inhoudelijk werd iedere cursus door de groep zelf bepaald: een cursus begon – na het voorstellingsrondeje – met thema-keuze. Daarbij ontstond meestal een mix van praatgroep-achtige onderwerpen gericht op uitwisseling van ervaring (onzekerheid; ervaring van je lijf; seksuele opvoeding), praktische thema's (solliciteren; gezonde voeding; voorbehoedmiddelen) en maatschappelijke onderwerpen (homo-filie, vrouwenemancipatie), waarbij die laatste meestal ook een persoonlijke kant hadden.

Voor heel veel vrouwen in Nijmegen was 'de vos' het begin van een nieuwe fase in hun leven. Met meer zelfvertrouwen en soms nieuwe vriendinnen zochten zij verder naar mogelijkheden om zich te ontplooiën, thuis en daarbuiten, via andere cursussen of (on)betaald werk.